

พระมหากัสสปะ

ประวัติและผลงาน

- ☀ พระมหากัสสปะเกิดในครอบครัวเศรษฐีตระกูลวรรณะพราหมณ์ เมื่อราชาคฤห์ แคว้นมคธ
- ☀ ชื่อเดิมว่า ปิปปลิ มีจิตใจใฝ่ธรรมะมาตั้งแต่ยังเยาว์วัย ต่อมาได้แต่งงานกับ นางภัททกาปิลาณี ธิดาเศรษฐีด้วยกัน
- ☀ กัสสปะและภรรยาไม่สนใจแสวงหาความสุขทางโลก และไม่ยินดีในทรัพย์สินที่หามาได้ จากการค้าขาย ในที่สุดทั้งสองตัดสินใจออกบวชเพื่อแสวงหาความสุขทางธรรม โดยได้ฟังธรรมจาก พระพุทธเจ้าจึงเกิดความเลื่อมใส กัสสปะจึงขอบวชเป็นพระภิกษุ (ถืออย่างเปื้อน่ายชีวิตครองเรือนเป็นสาเหตุสำคัญ)

พระพุทธเจ้าประทานโอวาท 3 ข้อ ซึ่งกัสสปะน้อมรับนำไปปฏิบัติด้วยความยินดี จึงถือว่า พระกัสสปะบวชเป็นพระภิกษุโดยใช้วิธีน้อมรับพระพุทธโอวาท 3 ข้อจากพระพุทธเจ้า มีดังนี้

- ให้เคารพยำเกรงต่อพระสงฆ์ทุกระดับ
- ให้ตั้งใจฟังธรรม และพิจารณาเนื้อหาของธรรมจนเข้าใจแจ่มแจ้ง
- ให้เจริญสติ หรือใช้สติพิจารณาร่างกายเสมอ ๆ ว่าน่าเกลียดและไม่ยั่งยืน เพื่อคลาย ความยึดติดในร่างกายของตน

พระกัสสปะบวชได้ไม่นานก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เนื่องจากท่านเป็นพระชั้นผู้ใหญ่ที่มีอายุมากเหล่าพระภิกษุสงฆ์จึงมักเรียกขานนามของท่านว่า พระมหากัสสปเถระ ส่วนนางภัททกาปิลาณี ผู้เป็นภรรยาได้บวชเป็นพระภิกษุณีและปฏิบัติธรรมจนบรรลุเป็นพระอรหันต์เช่นกัน

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง พระมหากัสสปะได้รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าว่าเป็นพระ เถระผู้มีคุณธรรมเสมอพระองค์ คุณธรรมที่สมควรเป็นแบบอย่าง มีดังนี้

- เป็นบุตรที่ดีของบิดา มารดา เคารพเชื่อฟังและอยู่ในโอวาทของพ่อแม่
- เป็นผู้รักษาสัจจะและความกตัญญู
- ใช้ชีวิตเรียบง่าย มกน้อย สันโดษ และอยู่ป่า
- เคารงครัดในข้อปฏิบัติหรือวินัยสงฆ์ โดยเฉพาะการถือธุดงค์ในป่า เป็นแบบอย่างที่ดีของพระภิกษุรูปอื่น ๆ
- ทำหน้าที่ปกป้องพระพุทธศาสนาให้มั่นคง โดยเป็นประธานในการทำสังคายนาพระธรรมวินัยครั้งแรก ภายหลังที่พระพุทธเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพานได้ 3 เดือน

พระมหากัสสปะยึดถือธุดงค์ 3 ข้อ อย่างเคร่งครัด คือ ถือบ้างสกุลเป็นวัตร เทียวบิณฑบาตเป็นวัตร และอยู่ป่าเป็นวัตร แสดงถึงลักษณะนิสัยของท่านในด้านสันโดษ เคารงครัดในข้อปฏิบัติมากๆเลยจ้า

พระอุบาลี

ประวัติและผลงาน

✘ เดิมอุบาลีเป็นช่างตัดผม (ช่างกลบก) ประจำราชสำนักของศากยวงศ์ กรุงกบิลพัสดุ์ ต่อมาได้ตามเสด็จเจ้าชายทั้ง 6 แห่งศากยวงศ์ ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าเพื่อขอบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์

✘ วินัยสงฆ์กำหนดให้พระสงฆ์เคารพกราบไหว้กันตามลำดับพรรษา ผู้บวชก่อนถือว่ามีอาวุโสสูงกว่าเจ้าชายทั้ง 6 ต้องการทำลายชัตติยมานะ (การถือตนว่าเป็นกษัตริย์) ของพระองค์จึงขอให้อุบาลีบวชก่อน ดังนั้น อุบาลีจึงได้บวชก่อนและมีพรรษาสูงกว่าเจ้าชายทั้ง 6

ความสามารถของพระอุบาลี พระอุบาลีฝึกปฏิบัติกรรมฐานจนบรรลุเป็นพระอรหันต์ และได้ รับยกย่องจากพระพุทธเจ้าให้เป็นเอตทัคคะ (เลิศกว่าผู้อื่น) ในการจดจำพระวินัย (ข้อบังคับของภิกษุสงฆ์) หรือเชี่ยวชาญในพระวินัย

- มีความสามารถในการพิจารณาอิริยาวัตร (ตัดสินคดี) โดยได้ตัดสินให้พระภิกษุรูปหนึ่ง ที่ตั้งครรภ์ก่อนที่จะเข้ามาบวชให้เป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะไม่ได้ตั้งครรภ์ระหว่างบวช

ทำให้ท่านเป็นแบบอย่างในการทรงภูมิความรู้และการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน (มีวินัยมาก)

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

- เป็นผู้เชี่ยวชาญพระธรรมวินัย และปฏิบัติได้อย่างเคร่งครัด
- เป็นครูที่ดี เพราะได้ถ่ายทอดความรู้ให้พระภิกษุรูปอื่น ๆ อยู่เสมอ
- ใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ โดยกราบทูลถามเรื่องพระธรรมวินัยจากพระพุทธเจ้า ใน

การทำสังคายนาครั้งที่ 1

อนาถบิณฑิกเศรษฐี

ประวัติและผลงาน

◆ อนาถบิณฑิกเศรษฐี มีชื่อเดิมว่า สุทัตตะ เกิดในตระกูลเศรษฐีแห่งเมืองสาวัตถี แคว้น โภศล มีจิตใจชอบทำบุญได้ตั้งโรงทานแจกจ่ายอาหารแก่คนยากจนเป็นประจำ จึงถูกเรียกขานนามว่า **อนาถบิณฑิกะ** แปลว่า **ผู้มีก้อนข้าวเพื่อคนอนาถา**

◆ อนาถบิณฑิกเศรษฐี มีโอกาสได้เข้าเฝ้าและฟังธรรมจากพระพุทธเจ้า จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธาและประกาศตนเป็นอุบาสก (ผู้ชายที่นับถือพระพุทธศาสนา หรือยึดพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง)

◆ ผลงานในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา คือ บริจาคทรัพย์สร้าง**วัดเขตนันนิหาร** เมือง สาวตถี แคว้นโกศล เพื่อใช้เป็นที่พักของพระพุทธเจ้าและพระสงฆ์สาวก นอกจากนี้ ยังได้ถวาย ภัตตาหาร และทำบุญตักบาตรพระสงฆ์ทุกวัน วันละ 500 รูป เป็นต้น

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

อนาถปิณฑิกเศรษฐีได้รับยกย่องให้เป็นยอดอุบาสกของสมัยพุทธกาล มีคุณธรรมที่ควรยึดถือเป็นแบบอย่าง ดังนี้

- เป็นผู้มั่นคงในการทำบุญ (ทำบุญอย่างต่อเนื่อง) และมั่นคงในพระรัตนตรัย *****จนได้ชีวิต อยู่เพื่อคนอื่น**

- เป็นทายกตัวอย่าง (ทายก แปลว่า ผู้ถวายทาน) คือ ให้การอุปถัมภ์บำรุงพระสงฆ์ อย่างสม่ำเสมอ คอยดูแลความเป็นอยู่ของพระสงฆ์

- เป็นพ่อที่ดีของลูก รักลูกเท่า ๆ กัน และคอยอบรมสั่งสอนให้ลูก ๆ ตั้งมั่น อยู่ในศีล ธรรมและหมั่นทำบุญสร้างกุศลอยู่เป็นนิตย์

นางวิสาขา

ประวัติ นางวิสาขา ได้รับยกย่องให้เป็นมหาอุบาสิกา แปลว่า **อุบาสิกาผู้ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา ยิ่งกว่าอุบาสิกาใด ๆ** (อุบาสิกา คือ หญิงที่นับถือพระพุทธศาสนา) เกิดในตระกูลมหาเศรษฐีแห่งเมือง ภัททิยะ แคว้นอังคะ เมื่ออายุ 7 ปี ได้ฟังธรรมจากพระพุทธเจ้าจนบรรลุเป็นพระโสดาบัน

➤ นางวิสาขา ได้ชื่อว่าเป็นหญิงงาม มีความงามพร้อมทั้ง 5 ประการ ที่เรียกว่า เบญจกัลยาณี นางได้สมรสกับบุตรชายของมิคารเศรษฐี ซึ่งนับถือลัทธินิครนถ์ (นักบวชเปลือยกาย) ต่อมานางได้ชักจูงให้ครอบครัวของพ่อสามีเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาได้สำเร็จ

ผลงานในการทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา มีดังนี้

- บริจาคทรัพย์สร้างวัดบุพพาราม เมืองสาวตถี
- ทำบุญและจัดภัตตาหารถวายแด่พระภิกษุสงฆ์ไปวัดฟังธรรมอย่างสม่ำเสมอ
- เป็นผู้ริเริ่มการถวายผ้าอาบน้ำฝน โดยกราบทูลพระพุทธเจ้าขอให้ประทานอนุญาตให้มี การถวายผ้าอาบน้ำฝนแด่พระสงฆ์ผู้จำพรรษาในฤดูเข้าพรรษา

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

- มีศรัทธามั่นคงในพระรัตนตรัย แม้จะเข้าไปอยู่ในครอบครัวของสามีที่มีใช้ชาวพุทธแต่นางวิสาขาก็ยังมั่นคงในพระรัตนตรัย
- มีคารวธรรม นางวิสาขາให้ความเคารพเชื่อฟังและอยู่ในโอวาทของบิดา มารดา รวมทั้งพ่อของสามี (มีคารุณาสี) อย่างดียิ่ง
- มีปัญญาเฉลียวฉลาด และมีกุศโลบายในการชักจูงคนเข้ามานับถือพุทธศาสนา คำพูดโน้มน้าวให้ครอบครัวของสามีเปลี่ยนมานับถือพุทธศาสนาได้สำเร็จ
- ช่วยปกป้องพระพุทธศาสนา เพราะมีผู้ตำหนิพระสงฆ์ที่เปลือยกายอาบนา 4 จาก จึงเป็นผู้ริเริ่มให้พระสงฆ์มีผ้าอาบน้ำฝน

เบญจกัลยาณี : ผมงาม เนืองาม ฟันงาม ผิวงาม วัยงาม
@@@ [กระซิบ](#) นอกจากมีความสวยงามยังมีความ
ซื่อสัตย์และความมั่นคงต่อสามี @@@

ชาวพุทธตัวอย่าง

ชาวพุทธตัวอย่าง หรือพุทธศาสนิกชนตัวอย่าง หมายถึง บุคคลที่เกิดรุ่นหลังพระพุทธเจ้า เป็นผู้นับถือพระรัตนตรัย เอาใจใส่ทะนุบำรุง ส่งเสริม และเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นผลให้พระศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาถึงปัจจุบัน

พระเจ้าอโศกมหาราช

พระราชประวัติ

◆ พระเจ้าอโศกมหาราช ครองราชย์ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 3 เป็นพระราชโอรสของ พระเจ้าพินทุसार กษัตริย์แห่งราชวงศ์โมริยะ ผู้ครองเมืองปาฏลีบุตร แคว้นมคธ

◆ เมื่อพระราชบิดาสวรรคต พระเจ้าอโศก ๑ ได้ขึ้นครองราชย์ ทรงสั่งให้สำเร็จโทษ พี่น้องต่างพระมารดาจำนวนมาก ภายในระยะเวลา 8 ปีแรก ทรงยกกองทัพไปปราบปรามแว่นแคว้นต่าง ๆ แผ่ขยายพระราชอาณาจักรออกไปอย่างกว้างขวาง เป็นกษัตริย์ที่ทรงพระราชอำนาจยิ่งในสมัยนั้น

◆ การก้าวขึ้นสู่อำนาจและการทำสงครามขยายดินแดนของพระเจ้าอโศก ๑ ทำให้มีผู้คบคิดเจ็บบล้มตายจำนวนมากจึงทรงรู้สึกสลดพระทัย ประกอบกับได้ฟังธรรมจากสามเณรรูปหนึ่งนามว่า นิโครธ จึง ทรงเลื่อมใสและปฏิญาณตนเป็นอุบาสกนับถือพระพุทธศาสนาในที่สุด

การทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาของพระเจ้าอโศกมหาราช มีดังนี้

- **สร้างวิหารและเจดีย์ 84,000 แห่ง** เพื่อถวายเป็นพุทธบูชา
- บริจาคพระราชทรัพย์บำรุงพระสงฆ์และวัดวาอารามให้เจริญรุ่งเรือง
- **อุปถัมภ์การทำสังคายนาพระธรรมวินัย ครั้งที่ 3** เพื่อชำระสังฆมณฑลให้บริสุทธิ์ โดย กำจัดบุคคลผู้เป็นภัยพระศาสนาและปลอมตัวมาบวชเป็นภิกษุ
- จัดส่งพระสงฆ์ ที่เรียกว่า สมณทูต 9 คณะ หรือ 9 สาย ไปเผยแผ่พระศาสนายัง ดินแดนต่างๆ โดยเฉพาะ**ดินแดนสุวรรณภูมิ (ประเทศไทยในปัจจุบัน)** ทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง และลงรากฐานอย่างมั่นคงในดินแดนแห่งนี้

คุณธรรมของพระเจ้าอโศกมหาราชที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

- ทรงเป็นผู้มั่นคงในพระรัตนตรัยและเป็นอุบาสกที่ดี ทรงเอาใจใส่ทะนุบำรุงพระศาสนาด้วยดี ทั้งบำรุงสงฆ์ สร้างวัด ทำสังคายนา และส่งสมณทูตไปเผยแผ่
- ทรงให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาแก่ประชาชน ไม่กีดกันศาสนาอื่น
- **ทรงใช้ธรรมะเป็นหลักในการปกครองแผ่นดิน เป็นกษัตริย์แบบธรรมราชา**

พระโสณะและพระอุตตระ

บทบาทในการเผยแผ่พระศาสนา

- ⊗ พระโสณะและพระอุตตระ เป็นชาวชมพูทวีป (อินเดีย) มีชีวิตอยู่ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 3 ในรัชสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์ผู้ปกครองเมืองปาฏลีบุตร แคว้นมคธ
- ⊗ พระเถระทั้งสองได้ศึกษาพระไตรปิฎกจนแตกฉาน จึงมีส่วนร่วมในการทำสังคายนาพระธรรมวินัย ครั้งที่ 3 และได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าคณะสมณทูต สายที่ 8 นำพระธรรมที่ชำระ บริสุทธิ์แล้วมาเผยแผ่ยังดินแดนสุวรรณภูมิ
- ⊗ ดินแดนสุวรรณภูมิในช่วงพุทธศตวรรษที่ 3 เป็นอาณาจักรทวารวดี มีนครปฐมเป็น ศูนย์กลาง พบหลักฐานทางโบราณคดีที่แสดงถึงอิทธิพลของพระพุทธศาสนาในดินแดนแถบนี้ คือ พระพุทธรูป ศิลา พระสถูปเจดีย์ ศิลารธรรมจักรและกวางหมอบ ฯลฯ

คุณธรรมที่ควรถือเป็นแบบอย่าง

- เป็นพุทธสาวกที่ดี ได้ศึกษาพระไตรปิฎกอย่างแตกฉาน จึงได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เผยแผ่พระศาสนายังดินแดนไกลโพ้น ด้วยความกล้าหาญและอดทน
- เป็นผู้ถ่ายทอดพระธรรมที่ดี มีสติปัญญาและกุศโลบายที่ฉลาดหลักแหลมสามารถเผยแผ่หลักธรรมให้ชาวพื้นเมืองในดินแดนสุวรรณภูมิเข้าใจ และเกิดความเลื่อมใสศรัทธาเปลี่ยนมานับถือพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก

การบำเพ็ญประโยชน์และการบำรุงรักษาวัด

ความสำคัญของวัด

- ✚ เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนและปฏิบัติธรรมของพระภิกษุ สามเณร
- ✚ เป็นสถานที่ทำบุญ และจัดงานประเพณีทางศาสนาของชาวบ้าน
- ✚ เป็นสถานที่ศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน (โรงเรียนวัด)
- ✚ เป็นแหล่งรวมศิลปวัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ✚ เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมของประชาชนในชุมชน และกิจกรรมของทางราชการ

วัดมี 2 ประเภท คือ

- ▼ วัดหลวง (พระอารามหลวง) เป็นวัดที่พระมหากษัตริย์หรือพระราชวงศ์ทรงสร้างหรือปฏิบัติสังฆกรรม
- ▼ วัดราษฎร์ เป็นวัดที่ชาวบ้านสร้างหรือปฏิบัติสังฆกรรม

อาณาเขตของวัด แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

- ▲ เขตพุทธาวาส คือ บริเวณที่ตั้งของพระอุโบสถ (โบสถ์) วิหาร และศาลาการเปรียญ
- ▲ เขตสังฆาวาส คือ บริเวณที่อยู่อาศัยของพระภิกษุ สามเณร เช่น กุฏิ หอฉัน ฯลฯ

การบำเพ็ญประโยชน์และบำรุงรักษาวัด

- ช่วยกันดูแลและรักษาความสะอาดของวัด
- ไม่ทำลายทรัพย์สินของวัด
- รักษาวัดให้เป็นเขตพระรัตนตรัยอันศักดิ์สิทธิ์ ไม่ดื่มสุราหรือเล่นการพนันภายในวัด
- บริจาคเงินหรือสิ่งของ เพื่อพัฒนา ซ่อมแซม บูรณะศาสนสถานภายในวัด
- เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ทำบุญ เวียนเทียน อุปสมบท ฯลฯ

การเรียนรู้บทบาทและหน้าที่ของพระภิกษุสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์มีหน้าที่สืบทอดพระพุทธศาสนา วิธีการดำเนินชีวิตประจำวันของพระภิกษุสงฆ์จึงเกี่ยวข้องกับ การศึกษา การปฏิบัติ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีดังนี้

การศึกษา หมายถึง การศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยที่ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก เรียกว่า คัมภีร์จร

การปฏิบัติ หมายถึง การฝึกฝนอบรมจิตใจให้เกิดสมาธิ เพื่อกำจัดกิเลสหรือความเศร้าหมอง ลิตจนบรรลุความรู้แจ้งเห็นจริง เรียกการปฏิบัตินี้ว่า วิปัสสนาธุระ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนา เมื่อพระภิกษุสงฆ์ได้ศึกษาและปฏิบัติจนเข้าใจดีแล้ว จะนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปเผยแผ่แก่ศาสนิกชนเพื่อหาหนทางดับทุกข์ โดยใช้วิธีเผยแผ่ ดังนี้

- **การแสดงธรรม** (การแสดงพระธรรมเทศนา หรือเทศน์) มีขั้นตอนพิธีต่าง ๆ เช่น ลารารณา ศิล อารณารธรรม โดยผู้ฟังนั่งประนมมือฟังอย่างสงบ
- **การปาฐกถาธรรม** (หรือการแสดงปาฐกถาธรรม) เป็นการบรรยายธรรมโดยใช้ภาษา ง่าย ๆ ไม่มีพิธีเหมือนอย่างการเทศน์
- **ประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดี** พระภิกษุสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามพระวินัยโดยเคร่งครัด เพื่อให้เป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชน

การปฏิบัติต่อเพื่อนตามหลักพระพุทธศาสนา

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่สอนให้ชาวพุทธปฏิบัติต่อบุคคลต่าง ๆ อย่างเหมาะสม คือ ทิศ 6 มีดังนี้

ทิศเบื้องบน พระสงฆ์

ทิศเบื้องหลัง สามเณร ภรรยา บุตร

ทิศเบื้องหน้า บิดามารดา

ทิศเบื้องซ้าย มิตรสหาย

ทิศเบื้องขวา ครู อาจารย์

ทิศเบื้องล่าง ลูกจ้าง คนงาน

4. การปฏิบัติต่อเพื่อนตามหลักทิศเบื้องซ้าย

เพื่อนที่ดีพึงปฏิบัติต่อเรา	เราต้องตอบแทนเพื่อนที่ดี
1. ป้องกันเราเมื่อตกอยู่ในความประมาท	1. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน ทั้งของกินของใช้
2. รักษาทรัพย์สินของเรายามที่เราประมาท	2. ใช้คำพูดที่สุภาพอ่อนโยน ให้เกียรติเพื่อน
3. เป็นที่พึ่งได้เมื่อมีภัย	3. ให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
4. ไม่ละทิ้งเราในยามตกทุกข์ได้ยาก	4. วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย
5. นับถือญาติพี่น้องของเรา	5. มีความซื่อสัตย์และจริงใจ

5. มิตรแท้ มิตรเทียม

ลักษณะของเพื่อนแท้และเพื่อนเทียม มีดังนี้

มิตรแท้	มิตรเทียม
1. มิตรมีอุปการะ เป็นที่พึ่งได้เมื่อมีภัย	1. มิตรปกปิดกลอก คิดเอาแต่ได้ฝ่ายเดียว
2. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข รักษาความลับของเพื่อน	2. มิตรดีแต่พูด พูดว่าจะช่วยแต่ไม่เคยช่วยจริง
3. มิตรแนะนำประโยชน์ ชื่นนำสิ่งดี ห้ามทำสิ่งชั่ว	3. มิตรหัวประจบ ต่อหน้าชอบพูดยกยอเอาใจ
4. มิตรมีน้ำใจ สุขก็สุขด้วย ทุกข์ก็ทุกข์ด้วย	4. มิตรชักชวนไปในทางเสื่อม มั่วสุมอบายมุข

การปฏิบัติต่อศาสนิกชนของศาสนาอื่น ๆ

ชาวพุทธที่ดีควรปฏิบัติต่อศาสนิกชนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อความสุขสงบ และมีสันติของสังคม ดังนี้

- ❖ **เคารพให้เกียรติ** ไม่พูดวิพากษ์วิจารณ์หรือแสดงอาการดูหมิ่นเหยียดหยาม
- ❖ **แสดงกิริยามารยาทที่ดี** สุภาพอ่อนโยน ไม่ยกตนข่มท่าน
- ❖ **พูดให้ถูกต้องกับกาลเทศะ** คิดก่อนพูด ไม่พูดเรื่องล่อแหลมที่จะทำให้เกิดความขัดแย้ง
- ❖ **ศึกษาและทำความเข้าใจในวัฒนธรรมและประเพณีของศาสนาอื่น ๆ**

การเรียนรู้วิถีชีวิตของพระสงฆ์

- ✓ **ประเภทของพระสงฆ์** พระภิกษุสงฆ์ในพระพุทธศาสนามี 2 ประเภท คือ อริยสงฆ์ คือ พระภิกษุสงฆ์ที่ปฏิบัติตามหลักไตรสิกขาจนเข้าถึงภาวะนิพพาน ดับกิเลส กองทุกข์ได้ โดยสิ้นเชิง บรรลุถึงความเป็นอริยบุคคล (พระอรหันต์)
 - ✓ **สมมติสงฆ์** คือ พระภิกษุสงฆ์ทั่วไปที่บวชเรียนเพื่อศึกษาพระธรรมวินัยหรือตาม ประเพณีของชาวพุทธ
- การบวช** เป็นการสละชีวิตทางโลกของผู้ครองเรือนมาดำรงเพศสมณะ การบวชมี 2 ประเภท คือ การอุปสมบท (บวชพระ) และการบรรพชา (บวชเณร)

การเข้าพบและการปฏิบัติตนที่เหมาะสมต่อพระสงฆ์

เมื่อชาวพุทธไปวัดเพื่อเข้าพบพระสงฆ์ ควรปฏิบัติดังนี้

- แต่งกายให้สุภาพเรียบร้อย เมื่อเข้าไปในเขตวัดพึงสำรวมกาย วาจา ใจ
- **เมื่ออยู่ต่อหน้าท่าน** ทำความเคารพด้วยการกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ 3 ครั้ง
- **เมื่อสนทนากับพระเถระผู้ใหญ่** ควรประนมมือ **ไม่ควร** พูดล้อเล่นขณะพูดกับท่าน
- **ไม่ควร** ยืนนานเกินไป เมื่อพูดธุระเสร็จให้รีบกลับ
- **สุภาพสตรี (สีกา)** **ไม่ควร** อยู่กับพระสงฆ์ในที่ลับตาสองต่อสอง

การแสดงความเคารพพระรัตนตรัย

พระรัตนตรัย คือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ประเพณีชาวพุทธในการแสดงความเคารพพระรัตนตรัยมี 3 รูปแบบ ดังนี้

การประนมมือ (อัญชลี) ยกมือทั้งสองตั้งประนมขึ้น ฝ่ามือทั้งสองชิดกันและตั้งไว้บริเวณ หน้าอก การประนมมือใช้เมื่อฟังเทศน์ ฟังพระสวด และเป็นทำสำหรับเตรียมไหว้หรือกราบ

การไหว้ (นมัสการหรือวันทา) ยกมือที่ประนมขึ้นจรดหน้าผาก น้อมศีรษะเล็กน้อย ให้ ปลายนิ้วชี้ จรดหน้าผาก และไหว้เพียงครั้งเดียว ใช้ไหว้พระสงฆ์ขณะกำลังยืน เดิน หรือนั่งเก้าอี้

การกราบ (อภิวาท) โดยหมอบลงที่พื้นและกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ 3 ครั้ง ซึ่งต้อง กระทำ 3 ขั้นตอนหรือ 3 จังหวะ ได้แก่ อัญชลี วันทา และอภิวาท

- การกราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ คือ การกราบโดยให้อวัยวะทั้ง 5 ส่วนของร่างกาย จรดกับพื้น ได้แก่ มือทั้งสอง เข่าทั้งสอง และหน้าผากจรดพื้น **จำ 5 ต่อด้วย ม 2 ข 2 ผ 1**

การสวดประเภทต่าง ๆ ของพระสงฆ์ [ตารางนี้ถ้าจะจำให้ท่องจำตามตัวแดงและสามารถทำความเข้าใจตัวดำ](#)

ประเภทการสวดของพระสงฆ์	ความหมาย
1. พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์ (มงคล)	1. พระสงฆ์สวดมนต์ในพิธีทำบุญงานมงคล เช่น ทำบุญครบรอบวันเกิด ทำบุญขึ้นบ้าน ใหม่ ทำบุญวันปีใหม่ ฯลฯ • การเจริญพระพุทธมนต์ คือ การสวดพระ สุตฺรหรือ พระปริตรซึ่งเป็นหลักธรรมของ พระพุทธเจ้าที่ ปรากฏในคัมภีร์พระไตรปิฎก เพื่อระลึกถึง พระพุทธเจ้า และปัดเป่าภัย อันตรายต่าง ๆ
2. พระสงฆ์สวดพระพุทธมนต์ (อวมงคล)	2. พระสงฆ์สวดมนต์ในพิธีทำบุญในงาน อวมงคล เช่น ทำบุญอุทิศบาปกรรมให้ผู้ล่วงลับ ไปแล้ว หรือทำบุญหน้าศพครบ 100 วัน
3. พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม (ศพ)	3. พระสงฆ์สวดพระอภิธรรม 7 คัมภีร์หน้าศพ ชาวบ้านเรียกว่า สวดศพพระอภิธรรม เป็นส่วนที่ 3 ของพระไตรปิฎก มีเนื้อหาเป็นหลัก ธรรมชั้นสูงของ พระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 7 คัมภีร์
4. พระสงฆ์แสดงพระธรรมเทศนา (วันพระ)	4. พระสงฆ์แสดงธรรมในวันธรรมสวนะ (วันพระ) หรือวันสำคัญทางพุทธศาสนาอื่น ๆ มี 2 ประเภท ดังนี้ • เทศน์ 1 ธรรมาสน์ คือ มีพระสงฆ์เทศน์ 1 รูป • เทศน์ 2 ธรรมาสน์ คือ เทศน์สั่งสอน ชาวพุทธโดย วิธีถามและตอบในหัวข้อธรรมะ มีพระสงฆ์อย่างน้อย 2 รูป ร่วมกันเทศน์ (รูปหนึ่งถาม อีกรูปหนึ่งตอบ)

มารยาทในการฟังพระสวดของชาวพุทธ

ชาวพุทธฟังสรวมกาย วาจา และใจ ในขณะที่ฟังพระสงฆ์สวดในพิธีต่าง ๆ ควรปฏิบัติดังนี้

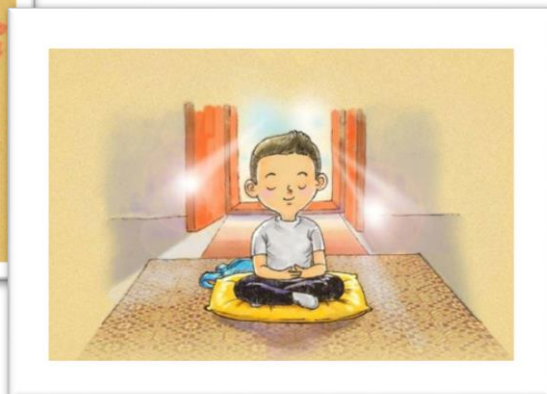
ตั้งใจฟังอย่างสงบ เคารพต่อพระสงฆ์ผู้สวด ไม่พูดคุยกัน

ขณะฟังควรประณมมือ ทำจิตให้บริสุทธิ์และระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย

ถ้าเป็นการสวดในงานศพ ฟังระลึกเสมอว่าพระสงฆ์สวดให้คนเป็นฟัง มิใช่สวดให้คนตายฟัง ดังนั้นจึงควรนำธรรมที่ได้ฟังไปใช้ในการดำเนินชีวิต

- การเป็นชาวพุทธที่ดีนั้นควรนำความรู้และนำหลักธรรมไปปฏิบัติ
- การระลึกถึงพระรัตนตรัย คือการสวดมนต์
- ในงานมงคลนิยมนต์พระให้เป็นคี่ เช่น 3 5 และ 9
- คำพูดเชิญพระสงฆ์ให้พูดว่านิมนต์
- การไหว้พระหรือพระพุทธรูปปลายนิ้วหัวแม่มืออยู่ที่ระหว่างคิ้ว
- วัดเป็นเขตอภัยทานไม่ควรทำผิดศีล เช่น ฆ่าสัตว์ ทำร้ายร่างกาย
- เทโวโรหนะคือการทำข้าวต้มมัดมาใส่บาตร
- การบริหารจัดการทำให้เราเกิดสติและสมาธิส่งผลให้เป็นคนสุภาพนุ่มนวล

#รู้ไว้และจำ

วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

วันมาฆบูชา

ความสำคัญ วันมาฆบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 ของทุกปี เมื่อครั้งพุทธกาล เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงจัดประชุมพระสงฆ์สาวก ณ พระเวฬุวนาราม กรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ เรียกว่า “**จาตุรงคสันนิบาต**” ซึ่งหมายถึงการประชุมที่มีองค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้

- พระสงฆ์สาวก 1,250 รูป มาประชุมพร้อมกันโดยมิได้นัดหมาย
- พระสงฆ์สาวกทุกรูปล้วนเป็น “**เอหิภิกขุอุปสัมปทา**” (พระพุทธเจ้าทรงบวชให้)
- พระสงฆ์สาวกเหล่านั้นล้วนเป็นพระอรหันต์
- พระพุทธเจ้าทรงแสดงพระธรรม “ **โอวาทปาติโมกข์** ”

ความหมายของ “ โอวาทปาฏิโมกข์ ” คือ หลักคำสอนอันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา สรุปได้ 3 ประการ คือ ไม่ทำชั่วทั้งปวง ทำแต่ความดี และทำจิตให้บริสุทธิ์

การปฏิบัติตนของชาวพุทธในวันมาฆบูชา

- ทำบุญตักบาตร หรือนำภัตตาหารไปถวายพระภิกษุสงฆ์ที่วัด
- ฟังพระธรรมเทศนา ไปฟังที่วัดในตอนเช้าหรือภายหลังพิธีเวียนเทียนในช่วงหัวค่ำ
- รักษาศีล 5 หรือศีล 8
- นำดอกไม้ธูปเทียนไปเวียนเทียนที่วัด

วันวิสาขบูชา

ความสำคัญ วันวิสาขบูชา ตรงกับวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า เหตุการณ์ทั้ง 3 เกิดขึ้นสมัยพุทธกาลในวันเดียวกันแต่ต่างปีกัน

- องค์การสหประชาชาติ (UN) มีมติให้วันวิสาขบูชาเป็นวันสำคัญสากลของโลก เมื่อปี พ.ศ. 2542 เป็นการยอมรับในความสำคัญของพระพุทธศาสนา

ปฏิบัติตนของชาวพุทธในวันวิสาขบูชา ปฏิบัติเช่นเดียวกับวันมาฆบูชา

วันอัฐมีบูชา

ตรงกับวันแรม 8 ค่ำ เดือน 6 นับจากวันวิสาขบูชาไป 7 วัน เป็นวันคล้าย วันถวายพระเพลิงพระพุทธรูปที่เมืองกุสินารา

ในปัจจุบัน มีวัดในประเทศไทยไม่มากนักที่จัดพิธีอัฐมีบูชา เช่น วัดมหาธาตุฯ กรุงเทพมหานคร และวัดพระบรมธาตุ อำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นพิธีเวียนเทียนรอบ พระอุโบสถเพื่อระลึกถึงพระพุทธรูป

วันอาสาฬหบูชา

ความสำคัญ วันอาสาฬหบูชา ตรงกับวันเพ็ญ ขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี เมื่อครั้งพุทธกาล เป็นวันที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา (**แสดงธรรมกถึกครั้งแรกชื่อ อัมมจักรกัปปวัตตนสูตร**) โปรดแก่ **คณะปัญจวัคคีย์ ทั้ง 5 ณ ป่าอิสิปตนมฤคทายวัน แขวงเมืองพาราณสี**

- โภกทัณฺฑะได้ดวงตาเห็นธรรม และกราบขอรุขอุปสมบทเป็นพระสงฆ์สาวกรูปแรกในพระพุทธศาสนา

สรุปสาระสำคัญของวันอาสาฬหบูชา

- พระพุทธเจ้าทรงแสดงปฐมเทศนา หรือวันแรกที่ทรงประกาศพระศาสนา
- มีพระสงฆ์สาวกรูปแรกเกิดขึ้นในโลก คือ พระอัญญาโกณฑัญญะ
- มีพระรัตนตรัยครบองค์ 3 ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ **เกิดพระสงฆ์องค์แรก**

การปฏิบัติตนของชาวพุทธในวันอาสาฬหบูชา ปฏิบัติเช่นเดียวกับวันมาฆบูชา

วันธรรมสวนะ

ความสำคัญ วันธรรมสวนะ แปลตรงตัว คือ วันฟังธรรม ในปัจจุบันหมายถึง “ วันพระ ” เป็นวันที่ชาวพุทธมาประชุมพร้อมกันที่วัด เพื่อฟังเทศน์ ฟังธรรม ทำบุญ และรักษาศีล แต่ละเดือนจะมีวันพระ 4 วัน คือ วันขึ้น 8 ค่ำ, วันขึ้น 15 ค่ำ, วันแรม 8 ค่ำ และวันแรม 15 ค่ำ

ความเป็นมา วันธรรมสวนะมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล โดยพระเจ้าพิมพิสาร กษัตริย์แห่งแคว้น มคธ เป็นผู้กราบทูลขอให้พระพุทธเจ้ากำหนดให้มีวันที่พระสงฆ์มาประชุมพร้อมกันที่วัดเวฬุวัน (สวนไผ่) เพื่อฟังธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า และให้พระสงฆ์แสดงธรรมให้ชาวบ้านฟัง

สมัยพุทธกาล เรียกว่า วันอุโบสถ หรือวันรักษาศีลอุโบสถ (คีล 8) สำหรับประเทศไทย วันธรรมสวนะเริ่มมีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย

การปฏิบัติของชาวพุทธในวันธรรมสวนะ คือ ไปวัดฟังพระธรรมเทศนา ให้ทาน รักษาศีล ทำสมาธิ และถือศีล 8 (หรือศีลอุโบสถ) หยุดทำบาปละเว้นทำความชั่วทั้งปวง

วันเข้าพรรษา

ความสำคัญ วันเข้าพรรษาดตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 (ถัดจากวันอาสาฬหบูชา) เป็นวันที่พระสงฆ์จะต้องเริ่มต้นอยู่จำพรรษาที่วัด ไม่ไปค้างแรมที่อื่นตลอดเวลา 3 เดือน (จนถึงวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันออกพรรษา)

วัตถุประสงค์ของการเข้าพรรษา

สมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติให้มีการเข้าพรรษา เพื่อป้องกันมิให้พระสงฆ์จาริกไปยัง ที่ต่าง ๆ และเหยียบฆ่าข้าวกล้าในนาได้รับความเสียหาย ในปัจจุบันมีวัตถุประสงค์เพิ่มขึ้น ดังนี้

- เพื่อให้ประชาชนนำบุตรหลานเข้ารับการอุปสมบท ทำหน้าที่สืบทอดพระศาสนา
- เพื่อให้พระสงฆ์มีเวลาได้ศึกษาพระวินัยและปฏิบัติธรรมมากยิ่งขึ้น
- เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้ทำบุญตักบาตร รักษาศีล ฟังเทศน์ ฟังธรรม และงดอบายมุข

ประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวันเข้าพรรษา คือ การถวายผ้าอาบน้ำฝน หล่อ เทียนพรรษา และถวายเทียนพรรษา นิยมทำในวันก่อนวันเข้าพรรษา 1 วัน ซึ่งตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8 หรือวันอาสาฬหบูชา

วันออกพรรษา

ความสำคัญ วันออกพรรษาดตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 เป็นวันที่พระสงฆ์สิ้นสุดการอยู่ จำพรรษาที่วัดครบ 3 เดือนแล้ว ชาวพุทธนิยมเรียกวันออกพรรษาว่า “ วันมหาปวารณา ” ด้วยเหตุผลดังนี้

- พระสงฆ์จะทำพิธีบวราณา โดยให้พระสงฆ์ว่ากล่าวตักเตือนซึ่งกันและกันในเรื่องความประพฤติและการปฏิบัติตามวินัยสงฆ์ เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงตนเอง โดยจะไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน ทำให้ คณะสงฆ์มีความบริสุทธิ์ยิ่งขึ้น

ประเพณีทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับวันออกพรรษา คือ การตักบาตรเทโว หรือที่ เรียกว่า เทโวโรหณะ ตรงกับวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 (ถัดจากวันออกพรรษา 1 วัน) โดยมีความ เชื่อว่าวันดังกล่าวเป็นวันที่พระพุทธเจ้าเสด็จกลับลงมายังโลกมนุษย์ ภายหลังจากเสด็จขึ้นไปแสดงธรรม โปรดพระมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ จึงถือเป็นประเพณีตักบาตรเพื่อเฉลิมฉลอง

ข้อปฏิบัติของชาวพุทธในวันออกพรรษา คือ ไปทำบุญตักบาตรที่วัด

ศาสนพิธี

การจัดโต๊ะหมู่

การจัดโต๊ะหมู่บูชา คือ การจัดที่บูชาพระ เพื่อแสดงความเคารพต่อพระพุทธเจ้า เพื่อ ระลึกถึงพระพุทธเจ้า เพื่อความสงบทางจิตใจ เพื่อเตือนสติให้ทำความดี และเพื่อความเป็นสิริมงคล การจัดโต๊ะหมู่บูชา มี 2 ลักษณะ คือ การจัดที่บูชาในศาสนพิธี และการจัดที่บูชาพระประจำบ้าน

การจัดที่บูชาในศาสนพิธี

- นิยมจัดโต๊ะหมู่บูชาเพื่อประกอบพิธีทางศาสนา โดยมีพระพุทธรูป 1 องค์ แจกกัน ดอกไม้ อย่างน้อย 1 คู่ เชิงเทียนอย่างน้อย 1 คู่ และกระถางรูป 1 กระถาง
- การจัดที่บูชาเป็นโต๊ะเดี่ยว ใช้ตั้งหรือโต๊ะ 1 ตัว มีผ้าขาวปูรองพื้น
- การจัดโต๊ะหมู่บูชา นิยมจัดโต๊ะหมู่ 4 (มีโต๊ะ 4 ตัว) โต๊ะหมู่ 5 (มีโต๊ะ 5 ตัว) โต๊ะ หมู่ 7 และโต๊ะหมู่ 9 (เรียกชื่อตามจำนวนโต๊ะที่จัด) ส่วนแจกันดอกไม้ พานดอกไม้ เชิงเทียน และกระถาง รูป มีจำนวนมากน้อยแตกต่างกัน
- การจัดสถานที่ตั้งโต๊ะหมู่บูชาในงานพิธี จะต้องให้พระสงฆ์ 5 รูป หรือ 7 รูป ฯลฯ ที่ มาร่วมในศาสนพิธีนั่งอยู่ทางซ้ายมือของพระพุทธรูปเสมอและหันหน้าออกไปทิศทางเดียวกัน โดยถือว่า พระพุทธรูป (ตัวแทนของพระพุทธเจ้า) เป็นประธานในพิธี

การจัดที่บูชาพระประจำบ้าน นิยมใช้ทั้งพระติดข้างฝา ใช้โต๊ะเดี่ยว หรือโต๊ะหมู่บูชา ตาม ฐานะและกำลังศรัทธาของเจ้าของบ้าน

การจตุรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย

การจตุรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย เป็นการเริ่มต้นประกอบพิธีกรรมทางพุทธศาสนา โดย ปกติเจ้าภาพเป็นผู้จุดเอง หรืออาจเชิญประธานในพิธีเป็นผู้จุดก็ได้ ผู้เข้าร่วมในพิธีต้องสำรวมกาย วาจา และใจ ตั้งจิตให้สงบและระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย (นั่งประนมมือ)

ความหมายของรูป เทียน และดอกไม้

- เทียน 2 เล่ม เป็นสัญลักษณ์แทนพระธรรมและพระวินัย ซึ่งเป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า
- รูป 3 ดอก เป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธคุณ 3 ประการของพระพุทธเจ้า
- ดอกไม้ เป็นสัญลักษณ์แทนพระสงฆ์

การจุดเทียน ต้องเริ่มจุดเทียนเล่มขวามือของพระพุทธรูปก่อน แล้วจึงจุดเล่มทางซ้ายมือเป็นลำดับ

การจตุรูป เมื่อจุดเทียนครบแล้วจึงจตุรูปเป็นลำดับต่อไป โดยรวบรูป 3 ดอกมาจุดต่อกับเทียนเล่มใดเล่มหนึ่งก็ได้ เสร็จแล้วจึงปักรูปเรียงที่ละดอกที่กระถางรูป บางแห่งอาจใช้เทียนชนวนหรือไม้ขีดไฟจุดรูปก็ได้

คุกเข่ากราบแบบเบญจางคประดิษฐ์ 3 ครั้ง ต่อจากนั้นจึงเริ่มประกอบพิธีทางศาสนาตาม ขั้นตอน เช่น อาราธนาศีล อาราธนาธรรม ฯลฯ

การอาราธนาศีล

การอาราธนาศีล หมายถึง การเชิญ (หรือนิมนต์) พระสงฆ์ให้ศีล เพื่อเตือนสติชาว พุทธมิให้ทำความชั่วและหมั่นรักษาศีล

• ก่อนที่พระสงฆ์จะสวดมนต์ เทศน์ หรือทำพิธีกรรมทางพุทธศาสนาใด ๆ จะต้องเริ่มต้นที่การอาราธนาศีลก่อนเสมอ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เข้าร่วมพิธีมีศีล คือ มีกายและวาจาสงบเป็นปกติเสียก่อน

การกล่าวอาราธนาศีล เมื่อเจ้าภาพหรือประธานในพิธีจตุรูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยแล้ว ให้ พิธีกรเป็นผู้กล่าวคำอาราธนาศีลเป็นภาษาบาลี ขึ้นต้นว่า “ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ”

การอาราธนาพระปริตร คือ การเจริญ (หรือนิมนต์) พระสงฆ์ให้สวดมนต์ในบทที่ว่าด้วย พระพุทธานุภาพของพระพุทธเจ้า เพื่อป้องกันภัยพิบัติและสร้างความเป็นสิริมงคลให้เกิดขึ้นแก่เจ้าภาพหรือ ผู้มาเข้าร่วมในพิธี

การอาราธนาพระปริตรจะใช้ในพิธีทำบุญเลี้ยงพระ ทั้งในงานมงคลและงานอวมงคล โดย จะทำต่อจากการอาราธนาศีลและสมาทานศีล

คำอาราธนาพระปริตร เป็นภาษาบาลีขึ้นต้นว่า “ วิปตติ ปะติมาหายะ ..”

การอาราธนาธรรม

การอาราธนาธรรม หมายถึง การเจริญ (หรือนิมนต์) ให้พระสงฆ์แสดงธรรมให้ฟัง หรือ ชี้แนะแนวทางการทำความดีตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นขั้นตอนต่อจากการอาราธนาศีล

คำกล่าวอาราธนาธรรม เป็นภาษาบาลีขึ้นต้นว่า “ พรหมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะติ

โยนิโสมนสิการ

หมายถึง การทำในใจโดยแยบคาย การคิดพิจารณาอย่างละเอียด ถี่ถ้วนและลึกซึ้ง หรือการคิดที่ถูกวิธี มีระเบียบ มีเหตุผล และสร้างสรรค์ มี 10 ข้อดังนี้

- 1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย** คือ คิดแบบมีเหตุผล เช่น พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้โดยใช้วิธีการคิดแบบสืบสาวหาเหตุจากปัจจัย พระองค์ตั้งคำถามขึ้นมาเกี่ยวกับเวทนา ได้แก่ ความรู้สึกสุขทุกข์ โดยทรงพิจารณาว่าเวทนาที่เป็นสุขเป็นทุกข์นี้เกิดขึ้นโดยมีอะไรเป็นปัจจัย แล้วพระองค์ก็สืบสาวไปก็ทรงค้นพบว่า มีผัสสะ เป็นต้น
- 2. วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ** คือ การคิดจำแนกแยกแยะองค์รวมของสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นองค์ย่อย ๆ ทำให้มองเห็นความและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบย่อยเหล่านั้นว่ามีความเกี่ยวเนื่องกัน วิธีคิดแบบนี้จะทำให้เรารู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ตามสภาพความเป็นจริง
- 3. วิธีแบบสามัญลักษณ์** คือ คิดแบบไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) คือ คิดแบบรู้เท่าทันธรรมดา ชีวิตของคนเราก็เป็นเช่นนี้เป็นอนิจจังไม่เที่ยงแท้ ทุกขังมีแต่ความทุกข์อนัตตาไม่มีตัวตนที่แน่นอน
- 4. วิธีคิดแบบอริยสัจ หรือ วิธีคิดแบบแก้ปัญหา** คือ การพิจารณาปัญหาที่มีอะไรบ้าง (ทุกข์) สาเหตุอยู่ที่ใด (สมุทัย) แนวทางและเป้าหมายของการแก้ปัญหาที่ตั้งไว้ (นิโรธ) พิจารณาวิธีการดำเนินงานเพื่อบรรลุ

เป้าหมาย (มรรค) ซึ่งเราสามารถใช้เป็นหลักยึดในการพิจารณาถึงความเป็นจริงและนำไปสู่การคิดตาม กระบวนการ

5. **วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์** คิดตามหลักการและความมุ่งหมาย เป็นการคิดแบบสุดบุรุษ หรือสัปปริสธรรมอันเป็นคุณสมบัติของคนดี คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักบุคคล รู้จักชุมชน

6. **วิธีคิดแบบเห็นคุณ – โทษและทางออก** คือ มองในเชิงคุณค่าว่าสิ่งนั้นๆ มีคุณในแง่ไหน มีโทษในแง่ไหน มองทั้งคุณและโทษ แล้วก็หาทางออกที่จะแก้ไข

7. **คิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม** รู้จักแยกแยะสิ่งดีชั่วได้อย่างมีเหตุผล

8. **วิธีคิดแบบปลุกเร้าคุณธรรม** คิดแบบปลุกเร้าคุณธรรมหรือชุดความดี หมายถึง การบำเพ็ญความดี ซึ่งจะต้องกระทำให้ถึงที่สุด

9. **วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน** คือ คิดอยู่ในปัจจุบัน แนวนี้นี้ต้องมีวิปัสสนากรรมฐานเป็น เครื่องมือ

10. **วิธีคิดแบบวิภาษวาท (แบบจำแนก)** คือ คิดแบบรอบด้าน แยกแยะ มองสิ่งต่าง ๆ ในหลาย ๆ มุมอย่างละเอียดรอบคอบ

หลักการพื้นฐานของ “คุณค่าแท้ คุณค่าเทียม”

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้คุณค่าเทียม คือ การพิจารณาเกี่ยวกับการใช้สอยหรือบริโภค เป็นวิธีคิดเพื่อสกัดหรือ บรรเทากิเลส ใช้มากในชีวิตประจำวันเพราะเกี่ยวข้องกับการบริโภคใช้สอยวัสดุอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง (ทำให้เป็นคนรู้คุณค่าของชีวิต)

คุณค่าแท้ หมายถึง คุณค่า หรือ ประโยชน์ ที่มนุษย์นำมาใช้แก้ปัญหาของตนเพื่อความดีงามความดำรงอยู่ ด้วยดีของชีวิตหรือเพื่อประโยชน์สุขทั้งตนเองและผู้อื่น **โดยอาศัยปัญญาเป็นเครื่องตีค่า**

คุณค่าเทียม หมายถึง คุณค่า หรือประโยชน์ของสิ่งทั้งหลายที่มนุษย์พอกพูนให้แก่สิ่งนั้น เพื่อปรนเปรอการ เสพเสวยเวทนา หรือเพื่อเสริมขยายความมั่นคงยิ่งใหญ่ของตัวตนที่ยึดถือไว้ **โดยอาศัยตัณหาเป็นเครื่องตีค่า**

(พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2551)

การคิดทั้ง 10 ข้อที่กล่าวมาสรุปได้สั้น ๆ 4 ข้อ คือ

- ❖ คิดเป็นระเบียบ
- ❖ คิดถูกวิธี
- ❖ คิดเป็นเหตุเป็นผล
- ❖ คิดให้เกิดการกระทำที่เป็นกุศล

โชคดี ... จันทร์

ที่มา: คู่มือเสริมทักษะการเรียนรู้ รายวิชาชั้นพื้นฐาน สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ม.1